

Bitig Türkoloji Araştırmaları Dergisi, Güz 2021 / 2: 41-51.

Memlukler Döneminde Yazılan Karışık Dilli Bir Eser: Nüzhetü'n-Nüfûs Fî Lu'Bi'd-Debbûs

Gülser ERSOY*

Öz: Bu yazıda ilk olarak Mısır'daki Türk varlığına değinilmiş ve özellikle Memlukler döneminde bu bölgede Türk Dili ve Edebiyatının geniş bir yayılma alanı bulduğu belirtilmiştir. Daha sonra Memlukler döneminde yazılan askerlikle ilgili eserlere kısaca değinilmiştir. Ardından akademik çevrelerde bilinmeyen karışık dilli Nüzhetü'n-Nüfûs fî Lu'bi'd-debbûs isimli eserin tanıtımı yapılmıştır. Nasiriye Emiri Altunbuga tarafından 1419 yılında kaleme alınan eserin fizikî yapısı, muhtevâsı ve dil özellikleri hakkında bilgi verilmiştir. Eser ağırlıklı olarak Oğuz Türkçesi özellikleri göstermektedir. Bununla birlikte kimi Doğu Türkçesi özelliklerinin de varlığını sürdürdüğü belirtilmiştir. Yazının sonunda adı geçen eserin transkripsiyonlu metni araştırmacıların ilgisine sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Nüzhetü'n-Nüfûs fî Lu'bi'd-debbûs, Altunbuga, Doğu Türkçesi, Oğuz Türkçesi

A Text with Mixed Language Features Written in the Period of Mameluks: Nüzhetü'n-Nüfûs fî Lu'Bi'd-Debbûs

Abstract: In this article, firstly, the Turkic presence in Egypt was mentioned and it was stated that Turkic Language and Literature found a wide region to spread, especially during the Mameluk period. Then, the works about soldiery written in the Mameluks period are briefly mentioned. Then, Nüzhetü'n-Nüfûs fî Lu'bi'd-Debbûs which is one of the mixed language texts and which is unknown in academic circles, was introduced. Information about the physical structure, content and language features of the work, which was written by the Emir of Nasiriye Altunbuga in 1419, is given. This work shows predominantly Oghuz Turkic features. However, it has been stated that some Eastern Turkic features continue to exist. At the end of the article, the transcribed text of the aforementioned work is presented to the attention of researchers.

Keywords: Nüzhetü'n-Nüfûs fî Lu'bi'd-Debbûs, Altunbuga, Eastern Turkic, Oghuz Turkic

GİRİŞ

Memlukler, Mısır'da kurulan Türk devletlerinden biridir. Memluk Devletinden önce bölgede Tolunoğulları, İhşidiler ve Eyyubiler dönemlerinde Türklerin varlığı

* Dr., Kütahya Germiyan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Kütahya (Türkiye). E-posta: gulserersoy@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0003-1002-1967.

bilinmekteyse de Türk Dili ve Edebiyatı mezkûr devletlerin hüküm sürdüğü vakitlerde yayılma imkânı bulamamıştır. Memlukler Devletini Eyyubi ordusunda görevli Türk asıllı emirler tesis etmiştir. Tarihçiler Memlukleri Bahrî (1250-1382) ve Burcî Memlukleri (1382-1517) olmak üzere iki dönemde incelerler (İ. Yiğit 2004: 90). Kıpçak ellerinden ve Kafkasya'dan köleler satın alınması Eyyubiler devletinde asker ihtiyacını karşılayan önemli yöntemlerden biriydi. Gayrimüslim bir aileden küçük yaşta alınan köleler ilmî ve askerî sahalarda eğitim görüyordu. Bunlar aldıkları eğitimin sonunda özgürlüklerine kavuşabiliyor, mülk edinebiliyor ve evlenebiliyorlardı (Ş. Yıldırım 2019: 7). Çoğunluğu Kıpçaklardan meydana gelen köle ve paralı askerler zaman içerisinde önemli mevkilere gelmişler ve nihayet Mısır'da hâkimiyeti ele geçirerek Kölemenler de denilen Memluk devletini kurmuşlardır. Bu dönemde Mısır'da ilim ve imar faaliyetlerinde çok önemli ilerlemeler kaydedilmiştir.

Memlukler Devletinde hem idarecilerin Türk kökenli olması hem de orduda çok sayıda Türk kökenli askerin bulunması Türkçe'nin Mısır coğrafyasında önem kazanmasına yol açtı. Türkçe bilmeyenlere bu dili öğretmek maksadıyla çok sayıda dilbilgisi kitabı ve sözlükler yazıldı. Sultanların isteğiyle Arapça ve Farsçadan çeviriler yapıldı, çeşitli eserler telif edildi. Bunların dışında farklı lehçelerdeki eserler Memluk sultanlarının kütüphaneleri için istinsah edildi. Böylece Horasan, Altın Orda, Azerbaycan, Anadolu, canlı bir kültür hareketliliği meydana getirildi (J. Eckmann 2014: 52).

Memlukler döneminde Türkçe yazılan eserler genellikle dil, edebiyat, din, askerlik, okçuluk ve atçılık gibi alanlarda kaleme alınmıştır. Bu konuda her ne kadar belli bir literatür oluşmuşsa da yapılan araştırmalar neticesinde mezkûr alanla ilgili bilgiler güncellenmekte ve yeni eserler ortaya çıkabilmektedir. Memluklerin hâkim oldukları bölgelerde Türkçe yazılan eserlerin tam olarak ortaya konabilmesi için yazma eser ihtiva eden kütüphaneler detaylı bir şekilde taranmalıdır. Bu araştırmalar neticesinde Memlûkler devrine ait muhtelif eserlerin keşfedilmesi ihtimalinin bulunduğu gerçeği gözlerden irak tutulmamalıdır.

Bilindiği üzere Memlûkler ordusunun önemli bir kısmı Türklerden meydana geliyordu. Türkler orduda mühim bir kısmı teşkil ettiklerinden askerlikle alakalı çeşitli eserlerin kaleme alınma ihtiyacının hâsıl olduğu anlaşıyor. Bu eserler arasında "Münyetü'l-Guzât" çeşitli açılardan önem arz etmektedir. Arapçadan tercüme edilen kitabın mütercimi malum değildir. Eserin sadece bir nüshası günümüze ulaşmıştır. O da Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesindedir. 1446 yılında Gazi Altunboğa adına istinsah edilmiştir. Eserde binicilik, ok atma, kılıç, kalkan ve süngü kullanma gibi askerlikle ilgili işlerin nasıl başarılı bir biçimde yapılabileceğinin yolları ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır (M. Uğurlu 1987: 12). Askerlikle ilgili bir diğer eser olan Kitâb fî İlmi'n-Nüşşâb'da ise okçuluğun faziletlerinden, ok atma usullerinden, okçuların hatalarından bahsedilir. Eser Mahdum Tolu Bey adındaki bir şahsın isteği üzerine yazılmıştır (K. Öztopçu 2002: 148-149).

Memlukler döneminde askerlikle ilgili yazılan ve günümüze kadar meçhul kalan eserlerden biri de Mısır Milli Kütüphanesi Teymûriyye Kısmı Fûrûsiye 21 numarada kayıtlı olan *Nüzhetü'n-nüfûs fî lu'bi'd debbûs* adını taşımaktadır. Eserin müellifi Atacuk ya da Ata lakabıyla bilinen Nasıriye emiri Altunbuga'dır. Bu kişi muhtemelen kendisine *Münyetü'l-Guzât* isimli eserin sunulduğu şahıstır. Sülûs hatla yazılmış

metin yazmanın 1^b-47^b sayfaları arasındadır. Eserin başında Arapça bir mukaddime vardır. Metnin Türkçe kısmı 7^a sayfasından başlar. Her sayfada yedi satır vardır. Eserin başlangıcında Memluk tarzı tezhip ve bezemeler dikkat çeker. Hicri 822 yılının Cümâdiye'l-ülâ (Mayıs 1419) ayında tamamlanan risale, Çakmak diye de tanınan el-Melikü'z-Zâhir'in (ö. 1453) kütüphanesi için istinsah edilmiştir. (Komisyon, 1992: 214)

Müellif, Arapça mukaddimedede Allah'a hamt ve peygambere salavattan sonra Müslümanlara faydalı bir eser bırakmanın öneminden bahseder. Akabinde kendini tanıtır. Süvarilik ve savaçılık hususunda maharet kazanmış üstatlara çok hizmet ettiğini ve topuz (gürz) oyununu öğrendiğini belirtir. Daha sonra kılıç yay ve mızrakla ilgili rivayetlerden bahsederek bunları öğrenmenin faziletine değinir. Kendisinden bu konuda bir eser yazılmasını talep edildiğini belirtir ve risalesinin adını söyler. Kitapta Müslümanlar için çok faydalı bilgiler olduğunu anlatır. Türkçe kısımda da yaya ve süvari olarak karşılaşan rakiplerin nasıl hamleler yapmaları gerektiği anlatılır.

ESERİN DİLLİK ÖZELLİKLERİ

Mısır'da yazılan Türkçe eserler dil bakımından istikrarlı bulunmaz. Bu bağlamda söz konusu coğrafyada ortaya konan eserlerin dillik özellikleri bakımından çeşitlilik arz etmesi eserlerin kendi içerisinde tasnif edilmesine sebep olmuştur. Bu bağlamda Janos Eckmann, Memluk sahasında yazılan eserleri kendi içerisinde üç grupta değerlendirmektedir. Bu metinlerden bir kısmının asıl Memluk Kıpçakçası, bir kısmının Oğuzca-Kıpçakça karışık bir dil ile yazıldığını düşünmektedir. Ahmet Bican Ercilasun, Eckmann'ın Asıl Memluk Kıpçakçası ile yazıldığını savunduğu eserlerin aslında standart doğu Türkçesi edebî dilini temsil ettiği görüşündedir (A. B. Ercilasun 2014: 220). Eckmann, Karışık Oğuz-Kıpçakça dil özelliklerinin hâkim olduğu eserleri Kıpçak öğelerinin daha çok olduğu grup ve Oğuzca öğelerin çokça olduğu grup olmak üzere iki başlık altında değerlendirmektedir (J. Eckmann 2014: 68). Bu bağlamda *Nüzhetü'n-nüfûs fi lu'bi'd-debbûs* adlı eser Oğuzca unsurların çoğunlukta olduğu ikinci gruba dâhil edilmiştir.

Batı Türkçesinin dillik özelliklerinin ağır bastığı eserde *bol~ol-* nöbetleşmesinin varlığı dikkat çekmektedir. Türk diline ait en eski metinlerden itibaren *bar*, *bol-* ve *ber-¹* sözcüklerinde korunan söz başı /b-/ dudak ünsüzünün eserde ikili şekilde kullanıldığı görülmektedir. /b-/>/v-/ değişiminin bir sonucu olarak *ber-* sözcüğü eserde istikrarlı bir şekilde *ver-* şeklinde kullanılmıştır: *kollarına virgeyler* (9a/1); *sûratına cevâb virmiş olur* (18b/4); *cevâb virgende* (18b/7); *şalavât virür* (21b/4); *götürüp virsün* (33b/5); *icâzet virdi* (47b/3). Bunun yanında yine tarihî metinlerde *bol-* şeklinde kullanılan sözcüğün eserde *bol~ol-* şeklinde ikili kullanımına tanıklık edilmektedir: *dağı garîm urmağa gelse baştâl olsun* (24b/5); *dağı sanmış olur* (25a/5) krş. *urğan bir bolğay* (40a/3); *iki yılda tamam boldı* (47b/5). *Tamam boldı dağı bilmiş olasız iy şâhib-hünerler* (12a/3) örneğinde olduğu gibi aynı tümce içerisinde *bol~ol-* şeklinde ikili kullanımın varlığı, eserin karışık dilli olmasının doğal bir sonucu olarak değerlendirilmektedir.

Arap alfabesi ile yazılan tarihî metinlerde, söz başı /k-/ ve /g-/ ünsüzlerinin aynı harf (kef) ile işaretlenmesi söz konusu tonsuz-tonlu damak ünsüzlerinin takibini

¹ Sadece metinde tanıklık edilen kelimeler üzerinden yorum yapılmıştır.

zorlaştırmaktadır. Böylelikle özellikle Doğu Türkçesi ile Batı Türkçesi dil özelliklerinin bir arada bulunduğu eserlerde /k-/>/g-/ değişiminin takibini yapmak da zorlaşmaktadır. Türk dilinin en eski metinlerinden itibaren *kel-*, *kör-*, *kit-*, *kül-* gibi kimi sözcüklerde söz başında tanıklık edilen tonsuz damak ünsüzünün eserdeki durumu ile ilgili sağlıklı bir değerlendirmekte bulunmak pek mümkün görünmemektedir. Ancak özellikle Oğuzca unsurların ağır bastığı ve bu bağlamda söz başı /t-/ ötümsüz dış ünsüzünün çoğunlukla /d-/ ötümlü dış ünsüzüne dönüştüğü bir metinde /k-/>/g-/ değişiminin gerçekleştiği düşünülmüş ve metin bu şekilde değerlendirilmiştir. Burada şunu ifade etmek gerekir ki Eski Oğuz Türkçesi metinlerinde çoğu zaman tanıklık edilmeyen söz başı /t-/>/d-/ değişiminin izlerine eserde rastlanmaktadır: *dört karış durur* (7b/2); *ilerü dutalar karşı geleler* (7b/2); *boynına dartarak* (12a/1); *nitekim dükeli 'ilmün aşı yigirmi harfüzredür* (12b/1); *ne dürlü oynarlar* (13a/5); *karşı dururlar* (13a/7); *elin çığanak katından dutan kişi dilerse* (19a/6); *urmağa diler* (20b/3-4); *lağabına Ata dirler* (21b/2).

Eserde kelime içi-morfem başı /-ğ-, -g-/ ünsüzünün durumu çoğunlukla Doğu Türkçesi dillik özelliklerini yansıtmaktadır. Her ne kadar istisnai örneğe (biri dahı evvel urup *çıkanda-* 16b/1) tanıklık edilse de genelde morfemin başında yer alan /-ğ-, -g-/ ünsüzünün korunduğuna tanıklık edilmektedir: *ğariminün başına salğanda saklaşup anuñ bileğine urar dahı ğarım salğanda ağacın dapar* (14b/6-15a/1); *ğariminün ağacın tapğanda* (15a/3); *süratğa çalğanda* (18b/1); *urganda ğarım içkerü girüp tapar* (19a/4); *içkerü girüp tapğandan soñra* (19a/4-5); *dahı yukarıdan başka eli salmak* (25b/6); *dahı başğa urdururken* (26a/4); *ağacını tapğandan soñra* (36b/7). İlâveten eserde birden çok heceden oluşan sözcüklerin sonunda yer alan /-ğ-, -g-/ ünsüzünün düşmesi Oğuzcanın bir tesiri olarak değerlendirilmiştir. Nitekim *eliğ* sözcüğünün düzenli olarak *el* şeklinde kullanıldığı görülmektedir: *el* (12a/3; 17a/3; 25b/6)

Eserde dikkat çeken dillik özelliklerden biri de kimi morfemlerde istikrarlı bir şekilde görülen yuvarlaklaşmadır. Bu bağlamda genitif morfeminin {+nXñ}, {-DXr} faktitif morfeminin, {-DXkçA} gerundium morfeminin, istek-emir çokluk 1. şahıs morfeminin, teklik 1. Şahıs iyelik morfeminin ve geçmiş zaman çokluk birinci şahıs morfeminin düzenli olarak dar-yuvarlak ünlü ile kullanıldığına tanıklık edilmesi eserde Oğuzcılışmanın bir tesiri olarak değerlendirilebilir: *aşanuy miğdârında* (7b/01); *ğariminün suratına* (8a/7); *biri birisinün şûratları* (8a/7); *anlaruy himmeti* (12a/5); *yarısınuy tefsîri* (12a/7); *ağacınuy ucından kirgirüp* (14b/1) *elinün bileğine* (17a/3); *eylendürüp* (8b/7); *dizlerin boyunların kaldurup* (9a/2); *biz dahı 'aqlumuz yitişdükçe elden geldükçe* (12a/2-3); *tefsîrini beyân idelüm* (13a/1); *size beyân kılalum* (13a/3); *ğarimüm* (16b/3); *dirsegüme* (16b/4); *ol kim başladuk* (7a/7); *bu altı bendi kim zikr eyledük* (12a/5); *geldük imdi iki hşamâne biri birle ne dürlü oynarlar* (13a/5)

{-(X)p} ünsüzünde yer alan bağlama ünlüsü ise ikili kullanım içerisindedir. Nitekim *bendi evine tapışıp* (9a/5); *ğariminün başına suratına çalıp* (9b/3); *boynına dartarak cevâblaşıp lefile süratına şalıp* (12a/1-2); *bir dahı kaytıp giderken urmağa diler* (20b/3-4) örneklerinde düz; *ağaçlarını öñlerinde koyup başlarından eylendürüp* (8b/7); *ğariminün şolından sağından çalup* (10a/2); *aşağadan çıkarup* (14b/3) örneklerinde yuvarlak ünlülerin kullanıldığı görülmektedir.

Memluk sahasında yazılan eserlerin kendi içerisinde tasnif edilmesine sebep olan ölçütlerden biri de datif ve ablatif morfemlerinin durumudur. Zira özellikle Doğu Türkçesi dillik özelliklerinin hâkim olduğu eserlerde çoğunlukla {+DIn} ya da {+DIn}~{+DAn} nöbetleşmesi görülürken Oğuzca unsurların ağır bastığı metinlerde {+DIn} morfeminin yerini {+DAn} morfemine bıraktığı görülmektedir. Oğuzca unsurların ağır bastığı ve bu sebeple Eckmann tarafından oluşturulan ikinci alt başlığa kaydedilen *Nüzhetü'n-nüfûs fî lu'bi'd-debbûs* adlı eserde ablatif morfemi istisnasız bir şekilde {+DAn} olarak işaretlenmiştir: *her birisi sağından yiti gireler muķabil evinden tabışalar (7b/7-8a/1); yörirken oņ kolından sol ķolġa hâv ķıkıp (10a/5); ķaçan bir ķiři ġarîmine çigninden ġirse (34b/3).*

Eserde {+ķa}/{+ge} olarak işaretlenen datif morfemi teklik 3. Şahıs iyelik morfemlerinden sonra {+nA} şekliyle kullanılmaktadır. Bu durum Memluk sahasında yazılan eserlerin belirgin dillik özellikleri arasında kabul edilmektedir: *ġarîminüñ sûratına ķalıp (9b/2); ġarîminüñ çignine ere (14a/1); suratına urar (16a/5); sol çigninden bileġine (16b/7).*

Tarihi metinlerde sıklıkla tanıklık edilen *taķı* bağlacının düzenli olarak *daķı* şeklinde kullanılması (*altı aġacıla daķı çeġgini yörirken 9a/7; daķı bişmiş olasız iy şâhib-hünerler 12a/3; daķı at üstinde nice oynar 13a/3*); gelecekte bir zamana işaret eden {-gAy} morfeminin varlığı (*yörürken oņ kolından sol ķola bir hâv ķıķarġay yapunġay ġarîminüñ suratına altı aġaç bir birisinüñ şûratları üstine ķalġaylar 8a/5-8b/1*) ve *turur* yardımcı fiilinin gramerleşme sürecini hızlandırarak *dur* şekliyle kendinden önceki sözcüġe eklenmesi (*nitekim dükeli 'ilmüñ aşlı yigirmi ġarf üzredür 12b/1; ol üztâzlar kim ġeçmiřlerdür 12a/4; elinüñ bileġine urmakdur 17a/3; biri daķı budur kim ařaġadan ķıķarur urar 17b/6-7*) eserin diġer önemli dillik özellikleri arasındadır.

Sonuç olarak Mısır'da Nasırıye emiri Altunbuga tarafından 1419 yılında kaleme alınan *Nüzhetü'n-Nüfûs fî Lu'bi'd-debbûs* isimli eserde, yazıldığı tarih ve coġrafyanın da bir sonucu olarak Oğuzca unsurların ağır bastığı görülmektedir. Ancak morfem başındaki /-g-/-ġ-/-ğ-/ ünsüzünün korunması, {+ķa}/{+ge} datif morfeminin varlığı, *ol*-sözcüġünün yanında *bol*- sözcüġünün de kullanılması gibi nedenler eserde Doġu Türkçesinin etkisinin devam ettiġini göstermektedir.

METİN

7a/7 Ol kim bařladıķ 7b/1 'ařānuñ miķdārında ... 7b/2 uzunı kısasından dört ķarıř durur 7b/3 barmaķ tidük ķaçan bendini başlamak 7b/4 dileseņ dirseņ oynatķan ve daķı 7b/5 oynayan ayaklarını ilerü dutalar 7b/6 ķarřu geleler ġafıflıķ birle her 7b/7 birisi sağından yiti gireler muķabil 8a/1 evinden tabışalar şûretleri dizi üstine 8a/2 altı aġacıla oynayalar 8a/3 çeġgini yörürken eņseye 8a/4 tabışa yörürken oņ kolından 8a/5 sol ķola bir hâv ķıķarġay 8a/6 yapunġay ġarîminüñ suratına 8a/7 altı aġaç bir birisinüñ şûratları 8b/1 üstine dizleri üstine ķalġaylar 8b/2 eņselerine tabışa yörürken 8b/3 ikisi daķı biri birisinüñ 8b/4 eņsesi üstine ķalġaylar 8b/5 ikisi daķı hâv ķıķarġaylar 8b/6 aġaçlarını oņlerinde 8b/7 koyup başlarından eylendürüp sol 9a/1 kollarına virgeyler şol 9a/2 dizlerin boyunların ķaldurup 9a/3 oņ kolların götürüp tapu idişürler 9a/4 bu tapu yigirmi dört aġaçdan 9a/5 ķıķar evvel bendi evine tapışıp 9a/6 oynayu başlarlar altı aġacıla 9a/7 daķı çeġgini yörürken kesüben 9b/1 iķerüden kesip ķıķarur üç 9b/2 aġaç ġarîminüñ başına sûratına 9b/3 ķalıp ķıķar andan soņra 9b/4 ikinci bendi tapışıp

oynayu 9b/5 başlar çezgini yürürken 9b/6 eñselerine tapışa yürürken 9b/7 hāv eyler maqlüb iki ağacı 10a/1 ğarīminūñ şolından sağından 10a/2 çalup dıŝra çıkar üçüncü bendi 10a/3 tapıŝıp oynayu başlar 10a/4 çezgini yürürken eñselerine tapıŝıp 10a/5 yürürken oñ kolından sol kolğa hāv 10a/6 çıkıp deĝmek gerek ğarīminūñ kolına 10a/7 eli ağaç salıp oynayu başlar 10b/1 dördüncü bendi tapıŝıp oynayu başlar 10b/2 çezgini yürürken eñselerine 10b/3 tapışa yürürken bir ağaç salıp oñ kolına 10b/4 ol ağacın çeker hasāret birle gezer ğarīminūñ 10b/5 başına ağacın şalıp cevāblayıp şolından 10b/6 oñ kolı üstine hāv çıkķaķı eñsesin 10b/7 yapĝay ğarīminūñ ağacın tapĝay 11a/1 ğarīminūñ başına cevāblayıp öz başın 11a/2 yapĝay gine ğarīminūñ ağacın tapup 11a/3 cevāblaĝı beşinci bendi oñ kolından 11a/4 şol kolına birgeni tapıŝıp oynayu 11a/5 başlar şol kolıla çezgine 11a/6 yürürken eñselerine tapışa 11a/7 yürürken eli ağaç salıp 11b/1kılınç yirine koyup hāv çıkķay 11b/2 hāv çıkıp ğarīminūñ kolına iki ağaç salĝay altıncı 11b/3 bendi tapıŝıp oñ kolına oynayu 11b/4 başlar çezgine yürürken eñselerine tapışa 11b/5 yürürken kesip iĝerüden çıkar 11b/6 yine görüp ğarīminūñ başına şalar biri 11b/7 birisinūñ şūratına eñsesine andan 12a/1 boynına darterak cevāblaŝıp lefile 12a/2 şūratına şalıp ayrılalar bu altı bendi 12a/3 tamam boldı daĝı bilmiş olası iy 12a/4 şāhib-hünerler ‘aķıl eyesi dānā kişiler 12a/5 imdi bu altı bendi kim zıkr eyledük 12a/6 bu fen içinde diñleyüñ aşlı budur 12a/7 kim beyān kılduk nitekim dükeli 12b/1 ‘ilmüñ aşlı yigirmi ĝarf üzredür 12a/2 biz daĝı ‘aķlumuz yitişdüķçe 12a/3 elden geldüķçe ol üztāzlar 12a/4 kim geĝmişlerdür rahmetu’llāhi 12a/5 anlaruñ himmeti berekātı birle daĝı 12a/6 bākī üstādlaruñ kavilerinūñ şafā nazarları 12a/7 birle bir hāv yarısınūñ tefsīrini 13a/1 beyān idelüm kim her ğarīm ğarīmi birle 13a/2 yirde daĝı at üstinde nice oynar 13a/3 size beyān kılalum Allāh fażlı ‘ināyeti 13a/4 birle *inşā’allahü te’ālā bi-mennihi ve keremihi* 13a/5 geldük imdi iki ğarīm ĝaşmāne 13a/6 biri birle ne dürlü oynarlar beyanı oldur 13a/7 ol karşı karşı dururlar daĝı 13b/1 el götürüp yürgeç dabıŝķaķ kulaĝı 13b/2 tozına urmaķ gerek daĝı ikinci 13b/3 şalıŝı el götürüp daĝı bilege 13b/4 urmaķdur yuķarudan daĝı el götürüp 13b/5 yürgeç aŝaĝadan eliine urmaķ gerek 13b/6 daĝı el götürüp yürgeç eylendürüp 13b/7 başından şol çigninden 14a/1 ğarīminūñ çignine ere daĝı el götürüp 14a/2 yürgeç aŝaĝadan eline şalar daĝı 14a/3 ikinci şalıŝı yuķarudan şalar 14a/4 kaĝan bir kişi ğarīmini başına 14a/5 şalsa ğarīm anı ağaç birle tapar 14a/6 daĝı eli birle dutar urar cevābın 14a/7 başına ol fāsıd idüp başına urar daĝı 14b/1 ağacınuñ ucından kirgürüp 14b/2 şol çignine urar yā kulaĝına urar 14b/3 daĝı yumruĝına urar aŝaĝadan çıkarup 14b/4 yumruĝına urar yā ağacınuñ ucından 14b/5 kirgürüp bileğine urar yā ol 14b/6 ğarīminūñ başına salķanda saķlaŝup 14b/7 anuñ bileğine urar daĝı ğarīm 15a/1 şalĝanda ağacın dapar 15a/2 ayaĝını kirgürüp eñsesine 15a/3 urar daĝı ğarīminūñ ağacın tapĝanda 15a/4 ötre düşüp yüregi başına urar 15a/5 daĝı ğarīm şalĝanda ağacın tapar 15a/6 ötre düşüp yumurdasına urar bir kişi 15a/7 şol çigninden tapıŝmaĝa 15b/1 varĝanda zāyi’ ider şūratına 15b/2 fāsıd eyleyüp eñsere urar 15b/3 daĝı başından eylendürüp 15b/4 eñsere urar daĝı ğarīminūñ 15b/5 ağacın tapĝanda gürz eñsere urar 15b/6 daĝı eli şalıŝı birle yuķaruya 15b/7 aŝaķaya urar daĝı aŝaĝadan gelür 16a/1 dirsegine urar daĝı yukarudan şalar 16a/2 aŝaĝadan gine dirseĝine urar daĝı 16a/3 yukarudan şalmış olur daĝı ŝanĝar 16a/4 kāmĝı birle eli arasına bie daĝı urar 16a/5 başına daĝı kaytarup şūratına urar 16a/6 biri daĝı ol şalmaĝa kelgende zāyi’ 16a/7 idüp elinūñ aŝaĝasından şūratına 16b/1biri daĝı evvel urup çıkanda 16b/2 koltuķı aŝaĝasından arķara urar anuñ 16b/3 biri daĝı ğarīmüm beni dirsegüme 16b/4 urmaĝa gelse ben anı saķlaŝıp 16b/5 şūratına cevāb urarın biri daĝı 16b/6 yumruĝa yana

kıytarup urmak 16b/7 biri dağı Şol ıgninden bileğine 17a/1 urmakdur biri dağı ağacın 17a/2 içinden içeri kirgürüp urmakdur 17a/3 biri dağı elinün bileğine urmakdur 17a/4 biri dağı eņsede oynayı durup 17a/5 ötre düşüp urar aŐađa ol ğarım dağı 17a/6 cevāb birgende ol elin aşağadan 17a/7 urar biri dağı ğarım ağacın aşağadan 17b/1az yukarudan ağaç birle bātıllayıp 17b/2 dutar elin biri dağı ğarım ağacını aşağadan 17b/3 ıkarur anı koltuğına alur dağı 17b/4 urur başına cevāb bir dağı ıkarur başı 17b/5 katına dağı zāyi' ider dağı 17b/6 urar eline biri dağı budur kim 17b/7 aşağadan ıkarur urar başına 18a/1 biri dağı budur kim 18a/2 aşağadan ıkarıp dağı sanar dōŐine bir dağı aşağadan 18a/3 ıkđanda hāv eylegen kişi 18a/4 zāyi' ider dağı urar arkasına bir ğarım 18a/5 yukarudan başına ursa anı dutar 18a/6 dağı cevabın virür biri dağı başına 18a/7 Şalsa Őuratđa cevabın alar cevāb 18b/1 Őuratđa alđanda zāyi' ider 18b/2 Őuratına almak birle dağı ıgnine urur 18b/3 dağı ğarım yukarudan Şalsa 18b/4 Őuratına cevāb virmiş olur 18b/5 dağı ötre düşüp dizine urur 18b/6 dağı ğarım yukarudan Şalar aan kim 18b/7 cevāb virgende ŐaklaŐıp 19a/1 eline urar bir dağı ğarım yukarudan Şalsa 19a/2 zāyi' ider anı urur Őuratına dilerse 19a/3 urur eline ol hāv eyler kıytup giderler 19a/4 urđanda ğarım içgerü girüp apar içkerü 19a/5 girüp apđandan Şonra elin 19a/6 ığanak katından dutan kişi dilerse 19a/7 başına urur dilerse ağacın dibi birle 19b/1 Őuratına Őanca dağı sancılan kişi 19b/2 urur Şol kolu birle Őanca kişi 19b/3 dağı sanan kiŐinün ağacın 19b/4 dutar başı birle Őuratına urar hem 19b/5 dizi birle yumurdasına tabarcağana 19b/6 kandan dutar kişi kat Őındırdıban salgey dağı urđay bir kişi 20a/1 giderken urdı ol urđanda 20a/2 zāyi' eyler urur Őuratına dilerse 20a/3 zāyi' eyler urur eline dilerse apđaç 20a/4 ötre düşer urur ayağına dağı bir 20a/5 kişi giderken urđan kiŐinün 20a/6 ağacının ucu yire düşer ağacın 20a/7 ucu yirden ıkınca ol anı eline 20b/1 eline urar dağı bir kişi giderken urur dağı 20b/2 apđaç ğarım içgerü girüp Őuratına 20b/3 atur bir dağı kıytıp giderken 20b/4 urmağa diler dağı Şancar bir kişi 20b/5 hāv eyler urur yukarudan ikincisi urur 20b/6 dizine bir kişi hāv eyler ardından başından 20b/7 eylendürüp dağı Şol ıgninden ötre düşer urur 21a/1 bir kişi hāv eyler ğarım ardından 21a/2 yetiŐğenden arkaya urur başına bir kişi hāv eyler 21a/3 dağı ağacın aşağadan ıkarur 21a/4 dağı eli girü Şalar ikinci Őalkanını 21a/5 dilerse urur dizine dilerse urur kulağına 21a/6 *vallāhü a'lem* geldük imdi bu miskınler 21a/7 miskını üstādlar hādimi 21b/1kaviler du'acısı Altınbuğa en-NāŐırı 21b/2 laķabına Ata dirler kim fārislerün müzdine dağı 21b/3 yüz yigirmi dōrt biņ peyđamberlerün 21b/4 cānına arı gōñül birle Őalavāt virür 21b/5 dağı gemiŐ üstādların rühından 21b/6 himmet dağı kıvvet Őey' lillāh idüp 21b/7 bākī üstādların kavilerün Őafā nazarları 22a/1 berekātından bu hüner ehlinün fārislerün 22a/2 hünerinden kavilden geldügince at üstinde 22a/3 oynamağa bir nie oyunlar beyān idelüm 22a/4 *in Őā' Allāhü te'ālā* bilgil kim ol 22a/5 at oyunu ğarım birle arŐu dururlar 22a/6 eli birle apudıŐurlar dağı ıkıŐđaç 22a/debbüslarını ellerine alurlar dağı 22b/1 hāv iderler dağı atlarının başından 22b/2 ağaların eyletdürürler dağı iki ağa 22b/3 gōtürürler dizleri katında apıŐurlar 22b/4 gine hāv eylerler dağı atlarının 22b/5 başlarından eylendürürler iki ağa 22b/6 Őuratları katında apıŐurlar yine hāv 22b/7 ider dağı üçüncü havda oynayı baŐlarlar 23a/1 ol oynama Şol ıgninden 23a/2 Őalkaç fāsid ider Őuratına urur 23a/3 dağı Şol ıgninden ağa iltgecek 23a/4 dapıŐur dağı Őuratına eli alar 23a/5 dağı aşağadan ıkar yumruğına urur dağı 23a/6 yukarudan Şalar yumruğına urur dağı aşağadan 23a/7 başına urur dağı arkasından ıkar 23b/1 ucasına aşağadan ıkarur dirsegine 23b/2 urur dağı aşağadan ıkarur Şol 23b/3 ıgninden

hamāyil eņsesine çalar 23b/4 eņsesine çalganda dağı kaytarur 23b/5 düşüp dirsegine urur dağı aşağdan 23b/6 çıkarur dağı şançar dağı yukarudan 23b/7 urmağa varđaç gine şançar dağı ğarım 24a/1 urmağa gelse başın aşağa sokar dağı 24a/2 kucaklar dağı atından ayurur dağı urmağa 24a/3 gelse dağı kamçısı yok olsa 24a/4 başını aşağa soksun dağı kursağa 24a/5 ursun yumruk birle dağı ğarım urmağa 24a/6 girse öz ğariminüň atı başın 24a/7 ursun dağı ğarım urmağa gelse 24b/1 ol kiři yatur baři aşağa şançar dağı 24b/2 ğarım urmağa gelse başın aşağa sokar 24b/3 dağı ğarım urmağa gelse gözedüp 24b/4 aşağadan bilegin ursun 24b/5 dağı ğarım urmağa gelse bařtāl olsun dağı 24b/6 dutsun kamçısını alsun dağı ğarım 24b/7 urmağa gelse dağı kamçısı yok 25a/1 olsa ğariminüň atınıň licāmından 25a/2 dutsun berk dağı ursun licāmını 25a/3 berk ursun atını göti üstine yıksun 25a/4 topusı aşağadan çıkarur dağı 25a/5 dağı sançmış olur dağı ezdürür 25a/6 boynını kucaklar dağı atdan yıkar 25a/7 aşağadan çıkarur elini yukarı dutup 25b/1 durur bir zamān andan şonra ğariminüň 25b/2 dizine urur řol çigninden bilege 25b/3 urma dağı kaytarup gine urmağ 25b/4 yukarı başka urmağ kaytarup aşağadan 25b/5 dirsegine urmağ dağı yukarudan 25b/6 başka eli salmak aşağadan gine dirsegine 25b/7 salmak başka urup kaytarup urmağ tapıp urmağ ğarımı 26a/1 urmağa kelgende zāyi' idüp 26a/2 koltuğı altına urmağ ğarım urmağında 26a/3 fāsıd idüp eņsesine urmağ 26a/4 dağı bařđa urdururken dağı başından 26a/5 eylendürüp hamāyil urmağ dağı 26a/6 ura dururken kamçı birle el arasından sançmak 26a/7 dağı řasāret evinden gelip ğarım 26b/1 erince fāsıd ider dağı bileğine 26b/2 urur dağı řasāret evinden urmağa 26b/3 gelse yukarı urmağa diler dağı dizine 26b/4 urur ğarım eger řasāret gelse řol 26b/5 yanından ğarımüň yumruğına urur 26b/6 atın kaytarur dağı řūrata birbirisi üstine 26b/7 çalar dağı digerine yörirken aşağadan dizgine 27a/1 urmağ vardur dağı yukarudan 27a/2 dirsegine urmağ vardur dağı 27a/3 dağı ğarım řasāret evinden gelse atını 27a/4 oň yanından mehmizlesün dağı 27a/5 ğariminüň ağacını alsun 27a/6 dağı digerine yörirken hāv eyler giderken 27a/7 urur dağı dizgine yörirken 27b/1 kaytıp giderken ururken ana sanca 27b/2 dağı digerine yörirken kaytıp urđanda 27b/3 tapıp ğarımı içerü görüp řūrata 27b/4 urur dağı digerine yörirken 27b/5 ğarım üstine depip girse ađacınıň 27b/6 dibi birle ğarımüň řūrata şançar 27b/7 *vallāhü a'lem bi's-řavāb* Altunbuđa 28a/1 en-Nāřırı laķabuhu üstādlardan 28a/2 gördüğin kim beyān idedurur kaçan iki 28a/3 řařm şarşu şarşu dururlar dağı 28a/4 kamçılarını debbūs yanına korlar dağı 28a/5 birbirine tapu kılalar dağı debbūslerini 28a/6 yanlarından çıkarurlar hāv eylerler 28a/7 kamçılarını çıkarduklarından şonra 28b/1 kamçılarınıň altından kamçıları birle 28b/2 dağı hāv eyledüklerinden şonra 28b/3 şarşu şarşu gelürler ađaç birle 28b/4 çiginlerine tapuşurlar dağı řol 28b/5 çigninden dapuşduğdan şonra ağacını 28b/6 atı başından aylandurduğında ađaç 28b/ birle hāv eyler dağı ğarımı birle 29a/1 hāv eyler dağı ğarım şarşu 29a/2 gelürler řađ diz katında dapuşurlar 29a/3 ađaç dapuşduğdan şonra hāv 29a/4 eylerler ađaç birle ađacınıň altından 29a/5 kemāne ğarım birle şarşu şarşu 29a/6 kelgende řol çigninden 29a/7 dapuşurlar dapuşduğdan şonra 29b/1 ağacını atı başından eylendürürler 29b/2 eylandurduğında ađaç birle hāv eylerler 29b/3 ađaç birle ađacınıň altından kemāne 29b/4 ğarım birle şarşu şarşu kelgende 29b/5 řol çignine tapuşurlar dapuşduğdan 29b/6 şonra ağacını atı başından eylendürürler 29b/7 eylandurduğında ađaç 30a/1 birle hāv eylerler ađaç birle ađacınıň 30a/2 altından kemāne ğarım birle şarşu şarşu 30a/3 kelgende řol çignine 30a/4 tapuşurlar dapuşduğdan şonra 30a/5 ağacını atı başından eylendürürler 30a/6 eylandurduğında ađaç birle hāv eyler 30a/7 dağı şarşu gelür ğarım birle dağı 30b/1 řađ yanından

şûratına dapuşurlar 30b/2 dapuşduğunda kemâne ağacınınu altından 30b/3 hāv eyler daħı karşı karşı gelür 30b/4 şol çigninden dapuşurlar dapuşduktan 30b/5 sonra ağacı şol çigninden 30b/6 gayrı idemezler sağından oynayu başlar 30b/7 muķabil evinden ğarım ğariminüñ atı başın urmaĝa 31a/1 aşıĝadan çıkar baıtállar urur 31a/2 cevabın muķabil evinden ğarımı 31a/3 başına urmaĝa gelse aşıĝadan 31a/4 çıkarur baıtállar urur cevabın kâcan 31a/5 muķabil evinden kişi ğarimine girse 31a/6 ağacın aşıĝadan çıkarsun 31a/7 fâsid eyleyüp ursun yañaĝına 31b/1 tiler fâsid eyler urur eline diler fâsid 31b/2 eyler urur dizine kaçan mukabil evinden 31b/3 gelse atı girüp aşıĝadan kaytsun 31b/4 daħı ğariminüñ eñsesine çalsun 31b/5 kaçan mukabil evinden girse ağacın 31b/6 aşıĝadan çıkarsa fâsid eylesün 31b/7 başından eylendürsün ağacın 32a/1 şol çignine göttürsün daħı ğarimini 32a/2 eñsesine çalsun kaçan ğarım 32a/3 mukabil evinden girse ağacın aşıĝadan 32a/4 çıkarsun ursun atınun başına 32a/5 kaçan ğarım mukabil evinden girse 32a/6 ağacın aşıĝadan çıkarsun 32a/7 daħı dizgin dutan eline ursun dilerse 32b/1 dizine ursun kaçan ğarım mukabil evinden 32b/2 girse ağacın aşıĝadan çıkarsun 32b/3 ağacın başından eylendürüp ursun 32b/4 yumruĝına kaçan ğarım mukabile girse 32b/5 ağacın aşıĝadan çıkarsun 32b/6 ursun başına kaçan 32b/7 ğarime mukabil evinden 33a/1 girse çalsun ğariminüñ biline 33a/2 kaçan ğarım mukabil evinden girse 33a/3 aşıĝadan çıkarsun başına işaret 33a/4 itsün ursun dizine kaçan ğarime 33a/5 muķabil evinden girse ağacın aşıĝadan 33a/6 çıkarmaĝa gelse fâsid eyler şancar 33a/7 şûratına ğarime mukabil evinden 33b/1 girse ağacın aşıĝadan çıkarsa 33b/2 kaytarup ursun dizine dilerse 33b/3 çalsun yañaĝına kaçan ğarime 33b/4 muķabil evinden gelse ağacın 33b/5 ... götürüp virsün 33b/6 daħı başı üstine tirsün daħı 33b/7 kaytarup ursun dizine kaçan ğarime 34a/muķabil evinden girse ağacın aşıĝadan 34a/2 daħı iki kez şûratına çalsun 34a/3 kaçan ğarime muķabil evinden gelse 34a/4 aşıĝadan gelse 34a/5 çıkarsa bıçuk yoldan kaytarup yumruĝın 34a/5 urar kaçan ğarım şol çigninden 34a/6 girse daħı ağacın aşıĝadan çıkar 34a/7 daħı anuñ ağacın bu kişi çaĝanak 34b/1 birle baıtállar daħı ğarimini şûratına urur 34b/2 daħı kaçan bir kişi ğarimine 34b/3 çigninden girse işaret itgey 34b/4 başına daħı dizine urĝay 34b/5 kaçan ğariminüñ şol çigninden girüp gelse 34b/6 ağacın dirseĝe çıkarsa dirsekden 34b/7 çıkarsun daħı şûratına 35a/1 çalsun kaçan ğariminüñ şol 35a/2 çigninden girip gelse ağacın 35a/3 dirseĝe çıkarsa dirsekden 35a/4 çıkarsun daħı dizgin dutan elin 35a/5 çalsun kaçan ğariminüñ şol 35a/6 çigninden girüp gelse 35a/7 ağacın tirseĝe çıkarsa dirsekden 35b/1 daħı at başına çalsun 35b/2 ğariminüñ şol çigninden girse ağacın 35b/3 fâsid eylesün daħı hamâyil 35b/4 çalsun şûratına kaçan ğarım 35b/5 şol çignine gelse ileyinden 35b/6 irak gelse daħı saĝ yanına 35b/7 gelse hamâyil çalsun eñsesine 36a/1 kaçan ğarım şol çigninden girüp 36a/2 yukarudan urmaĝa ağacın tapĝay 36a/3 daħı dizine urĝay kaçan ğarım 36a/4 şol çigninden girüp gelse 36a/5 urmaĝa fâsid eyler urur ğariminüñ eline 36a/6 kaçan ğarım şol çigninden girüp 36a/7 gelse daħı dirseĝe şalsa ğariminüñ 36b/1 daħı uruldurup yumruĝına 36b/2 urmaķ kaçan ğarım şol çigninden 36b/3 girüp gelse iki şalınca şabr itsün 36b/4 dapmak birle kaçan ğarimine şol 36b/5 çigninden girse daħı ğarimin ursa ğarım 36b/6 bir urĝanda ağacın tapar ağacını 36b/7 tapĝandan sonra ol ğarım ağacın 37a/1 götürür götürgende bir daħı urur 37a/2 kaçan ğarimine şol çigninden girse 37a/3 ğarimini urar şol çigninden daħı 37a/4 ğarım at kaytarĝanda ğariminüñ 37a/5 başına urar kaçan 37a/6 ğarimine şol çigninden girse ağacın aşıĝadan aşıĝadan 37a/7 çıkarur daħı ğarım atın kaytarsa 37b/1 ğariminüñ yukarudan mancınık urur saĝ 37b/2 daħı ağacın kaytarur urar

dirsegine 37b/3 dağı ğariminüñ şol çignine girse 37b/4 dağı ağacın aşığadan çıkarur 37/5 durup fäsîd eyler ğarım sağ kolına 37b/6 kelgende çalar eñsesin kaçan ğarım 37b/7 girse şol çigninden dağı ol 38a/1 ğarım ursa bu dağı anuñ ağacını fäsîd eyler 38a/2 dağı urur şüratına kaçan ğarım 38a/3 şol çigninden girse dağı ursa 38a/4 bu anı tapar dağı urur ğariminüñ 38a/5 dizine dilerse urar tapar yumruğına 38a/6 dilerse çıkarur tapar urur şüratına 38a/7 dilerse tapar şancar göksine kaçan ğarım şol 38b/1 çigninden girse dağı ğarım urmağa 38b/2 bu dağı anuñ ağacın fäsîd eyler 38b/3 dağı şancar atdan yıkar kaçan ğarımğa 38b/4 şol çigninden girse dağı ağacını 38b/5 aşığadan çıkarsa dağı ğarım atını iyendürse 38b/6 bu dağı ağacın aşığadan çıkarur 38b/7 anı göksine urar hädimü'l-üstädin 39a/1 ve reyisü'l-kaviyyin Altınbuğa en-Nasırî 39a/2 laķabuhu Ata dirler kim bu sālifinüñ oyunlarından 39a/3 bir nice oyunlar beyan ide Tenri fazlı 'ināyeti 39a/4 birle inşa Allāhü te'ālā kaçan iki ğarım 39a/5 çezgine yörirken tizgin dutğan 39a/6 eline urur dağı ata çıkarur iki ğarım 39a/7 çezgine yörirken eñsesine tapuşa 39b/1 yörirken fäsîd eyleye ğariminüñ 39b/2 ağacını dağı urur başına eli 39b/3 ğarım çezgine yörirken 39b/4 dağı eñsesine tapuşa 39b/5 yörirken şol çigninden eylendürür 39b/6 dağı hamāyil çalar 39b/7 iki ğarım çezgine yörirken 40a/1 eñsesine tapuşa yörirken 40a/2 tapğandağı ağacın fäsîd eyleyüp 40a/3 urğan bir bolğay iki ğarım çezgine yörirken 40a/4 dağı eñsesine tapuşa 40a/5 yörirken şol çigninden 40a/6 eylendürür dağı hamāyil çalar 40a/7 iki ğarım çezgine yörirken eñsesine 40b/1 tapuşa yörirken ğarım ağacın 40b/2 başka şalar dursa ğariminüñ 40b/3 ursun şüratına iki ğarım çezgine 40b/4 yörirken ğarım eline şaldı 40b/5 urmağa zāyi' eylesün hamāyil 40b/6 çalsun eñsesine iki 40b/7 ğarım çezgine yörirken ğariminüñ 41a/1 şüratına çalsa ol tapşa ağacın 41a/2 başar dağı urur başına 41a/3 iki ğarım çezgine yörirken 41a/4 dizine işāret eyler urur şüratına dağı 41a/5 şüratına işāret eyler urur dizine 41a/6 iki ğarım çezgine yörirken 41a/7 sağ çigninden ağaçlarını 41b/1 tapuşalar ğariminüñ ağacın berk bar 41b/2 dağı urur şüratına 41b/3 iki ğarım çezgine 41b/4 yörirken dizine işāret eyler urur dizine 41b/5 dağı ol ğariminüñ şüratına çalsa 41b/6 bu başını aşığa şoķar dağı zāyi' 41b/7 eyer dağı ğarimini urur şüratına 42a/1 bir kişi sağından solına 42a/2 hāv itse ğarım urmağa gelse 42a/3 ol başını aşığa şoķar dağı 42a/4 zāyi' eyler dağı şancar kaçan 42a/5 bir kişi şolından sağına 42a/6 hāv itse ğarım urmağa gelse 42a/7 ol dağı başın aşığa şoķar dağı 42b/1 zāyi' eyler dağı şancar ğarım 42b/2 hāv eylese giderken kaytup 42b/3 yukarudan ursa aşığadan girgey 42b/4 dağı elini dutğay ağacınıñ 42b/5 dibi birle urğay şüratına kaçan 42b/6 iki ğarım çezgine yörise 42b/7 sağına dağı ağaçlarını şol 43a/1 çiginlerine dursa şol çigninden 43a/2 ağaçları tapuşmağa varsa fäsîd 43a/3 eyler urur ğarimini başına kaçan 43a/4 iki ğarım çezgine yörirken 43a/5 sağından dağı ağaçları çiginlerinden 43a/6 dağı şol çiginlerinden 43a/7 iki ... tapuşmağa varğanda 43b/1 kaytarğay urğay yürek başından 43b/2 kaçan iki ğarım çezgine yörirken 43b/3 ağaçları şol çiginde eger 43b/4 çak yukarı çalganda tapuşalar 43b/5 aşığadan kelgende 43b/6 fäsîd eyler urur şüratına kaçan 43b/7 kaçan iki ğarım çezgine yörirken 44a/1 ağaçları şol çiginde iken dağı 44a/2 ağaçları tapuşmağa kelgende 44a/3 ellerin götürüben dağı ğariminüñ 44a/4 aşığasından girür fäsîd ider 44a/5 dağı sançar anı kaçan 44a/6 iki ğarım çezgine yörirken ağaçları 44a/7 şol çiginde iken dağı tapuşmağa 44b/1 varurken kaytarur ağaçla başından 44b/2 eylendürür dağı çalar ğariminüñ 44b/3 yumruğına dilerse çalsun şüratına 44b/4 şüratına ğariminüñ ağacınıñ içinden 44b/5 iki ğarım çezgine yörirken 44b/6 sağına eñsesine tapuşa 44b/7 yörirken iki kez çalar biri biri 45a/1 üstine ağacın aşığa durur dağı 45a/2 urur dirsegine iki ğarım 45a/3 çezgine yörirken eñsesine

45a/4 tapışa yörirken ğarīm urşa 45a/5 başına ğarīmınūñ ağacın tapğaç 45a/6 dilerse ğarīmınūñ elinūñ dirsegine 45a/7 urar dilerse şūratına urar ağacından 45b/1 fāsīd eyleyüp dilerse dizine urar 45b/2 kaçan iki ğarīm çeżgine yörise 45b/3 eñsesine tapışa yörise 45b/4 ğarīmını urar başına ğarīm tapşa 45b/5 kaytarur yörise ağacın düşürür aşāğa 45b/6 bu nūşha mübārizlerūñ 45b/7 fenni durur daħı fārislerūñ yigregi rasūlullāh 46a/1 ‘Alī ibn-i Ebi Tālibūñ şan’atı 46a/2 durur daħı ğāzilerūñ kavilerūñ eynidür 46a/3 bu biz miskīnlerūñ miskīni 46a/4 üstādlarūñ hādimi daħı 46a/5 yigitlerūñ du‘ācısı Alḫunbuğa 46a/6 en-Nāşırī laķabuhu Ata rasūl 46a/7 kavline ittibā‘ idüp bunı düzdük kim biz daħı 46b/1 anlardan olavuz inşā‘ Allāhu te‘ālā 46b/2 *ķāle ‘n-nebiyyū şallallāhu ‘aleyhi ve sellem* 46b/3 *men teşebbehe bikavmin fehüve minhüm*² didi rasūl 46b/4 kim bizden şonra 46b/5 gelen kavilerūñ yigitleri öz 46b/6 mürüvvetlerinden bu biz miskīne 46b/7 daħı du‘ā ideler 47a/1 Tañrı anlarūñ gibi yaħşılara 47a/2 raħmet itsün āmin be-cāh-ı 47a/3 Muħammedin ve ālihi ve daħı bilmiş olasız 47a/4 benüm üstādum üstādū‘l-‘arab 47a/5 ve‘l-‘acem mu‘allim emīr hāc oğlu 47a/6 mu‘allim ‘Alīdür *Allāhü yūbķī hayātehu* 47a/7 *ve yarħam vālideyhi*³ niçe yıllar hıdmet 47b/1 itdükten şonra ve daħı niçe üstādlar 47b/2 nażar-ı şāfāsından şonra ol daħı 47b/3 baņa icāzet virdi peygamber ‘aleyhi’s-selām 47b/4 tevārīhi sekiz yüz yigirmi 47b/5 iki yılda tamam boldı cümādiye‘l-evvel 47b/6 ayınūñ eħad ğünü kuşluk vaktinde

Kaynakça

- Eckmann, J. (2014). Memlük-Kıpçak Edebiyatı. *Harezm, Kıpçak ve Çağatay Edebiyatı Üzerine Araştırmalar* içinde. (Hzl. O. F. Sertkaya). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ercilasun, A. B. (2014). Memlük Kıpçak Dönemi Eserleri İle İlgili Düşünceler. *Makaleler Dil, Destan, Tarih Edebiyat 1* içinde. (Hzl. E. Arıkoğlu). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Komisyon (1992). *Fihristü'l-Mahtūtātī't-Türkiyyeti'l-Osmāniyye*, IV. Kahire: el-Heyetü'l-Misriyyetü'l-‘amme li'l-Kitāb.
- Öztopçu, K. (2002). *Kitāb fi İlmi'n-Nüşşāb Memluk Kıpçakçasıyla 14. yy'da Yazılmış Bir Okçuluk Kitabı*. İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi.
- Uğurlu, M. (1987). *Münyetü'l-Guzāt*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Yıldırım, Ş. (2019). *Bahrī Memlukler Zamanında Memluk-Altın Orda Münasebetleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü. Ankara.
- Yiğit, İ. (2014). Memlükler. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* içinde (C. 29. 90-97. ss.). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

² Allah'ın elçisi “kim bir millete benzerse onlardandır” dedi.

³ Allah ömrünü baki eylesin ve ana babasına rahmet etsin.

